

EMIL NOTZ: *Die säkulare Entwicklung der Kaufkraft des Geldes.* 283 Sider; Gustav Fischer, Jena 1925.

I gamle dage søgte man at maale prisændringer ved at maale forholdet mellem pengeenhedernes guldværdi paa de paagældende tidspunkter. Fra denne numismatiske betragtningsmaade gik udviklingen videre over prisniveau-metoden (Jevons, Sauerbeck m. fl.) til budget-metoden, og endelig til omsætningsligningen, som denne er blevet opstillet af Kemmerer og Irving Fisher. Endelig har man forsøgt at opstille en konsumstatistik (bl. a. ved anvendelse af de saakaldte „quets“) for derigennem at faa en sammenligningsbasis mellem forskellige tidspunkter. Forfatteren af ovennævnte værk gaar imidlertid en nyere vej, idet han hovedsagelig støtter sig til Andreas Walthers metode.

Dr. Notz bemærker med rette, at samme konsumbudgetter fra ældre tider og fra nutiden ikke repræsenterer samme sociale lag. Det er den kendte vanskelighed, alle pristeoretikere har at overvinde. Nye goder er kommet til; hvad tidligere var en luksusvare er nu blevet en nødvendighedsvare etc. De store praktiske vanskeligheder ved bestemmelsen af pengenes værdi i vidt adskilte tidsrum ved anvendelse af kvantitetsteoretisk orienterede metoder, fik Andreas Walther til at bruge en fremgangsmaade, der ved udfineelsen af pengenes værdi gaar direkte til bestemmelse af pengenes sociale købekraft, idet først og fremmest lønningsstatistikken lægges til grund for en beregning af pengenes købekraft. Han støtter sig herved særlig paa lønningskalaer for stats- og kommunale embedsmænd. I de tidsrum, som skal undersøges, sammenlignes ganske simpelt de lønninger, som erholdes af personer, der tilhører samme sociale lag. Herved tages intet hensyn til de forandringer i levemaaden, som i det mellemliggende tidsrum maatte være indtraadt. Naar paa et eller andet tidspunkt en given løn udtrykt i gamle pengeenheder muliggjorde en eksistens i et bestemt socialt lag, og idag de tilsvarende medlemmer af samme sociale lag besidder en gennemsnitsindkomst, som udtrykt i nuværende pengeenheder viser sig at være det mangedobbelte, saa maa man forbinde den samme værdianskuelse med den tidligere pengeenhed, som man idag forbinder med ligesaa mange pengeenheder i nugældende mønt, som kvotienten mellem den nuværende og daværende løncifre andrager. Fik et schweizisk postbud i begyndelsen af det 19. aarhundrede en aarsløn af 480 Schwfrs., i 1912 2700

EMIL NOTZ: *Die säkulare Entwicklung der Kaufkraft des Geldes.*
283 Sider; Gustav Fischer, Jena 1925.

I gamle dage søgte man at maale prisændringer ved at maale forholdet mellem pengeenhedernes guldværdi paa de paagældende tidspunkter. Fra denne numismatiske betragtningsmaade gik udviklingen videre over prisniveau-metoden (Jevons, Sauerbeck m. fl.) til budget-metoden, og endelig til omsætningsligningen, som denne er blevet opstillet af Kemmerer og Irving Fisher. Endelig har man forsøgt at opstille en konsumstatistik (bl. a. ved anvendelse af de saakaldte „quets“) for derigennem at faa en sammenligningsbasis mellem forskellige tidspunkter. Forfatteren af ovennævnte værk gaar imidlertid en nyere vej, idet han hovedsagelig støtter sig til Andreas Walthers metode.

Dr. Notz bemærker med rette, at samme konsumbudgetter fra ældre tider og fra nutiden ikke repræsenterer samme sociale lag. Det er den kendte vanskelighed, alle pristeoretikere har at overvinde. Nye goder er kommet til; hvad tidligere var en luksusvare er nu blevet en nødvendighedsvare etc. De store praktiske vanskeligheder ved bestemmelsen af pengenes værdi i vidt adskilte tidsrum ved anvendelse af kvantitetsteoretisk orienterede metoder, fik Andreas Walther til at bruge en fremgangsmaade, der ved udfineelsen af pengenes værdi gaar direkte til bestemmelse af pengenes sociale købekraft, idet først og fremmest lønningsstatistikken lægges til grund for en beregning af pengenes købekraft. Han støtter sig herved særlig paa lønningskalaer for stats- og kommunale embedsmænd. I de tidsrum, som skal undersøges, sammenlignes ganske simpelt de lønninger, som erholdes af personer, der tilhører samme sociale lag. Herved tages intet hensyn til de forandringer i levemaaden, som i det mellemliggende tidsrum maatte være indtraadt. Naar paa et eller andet tidspunkt en given løn udtrykt i gamle pengeenheder muliggjorde en eksistens i et bestemt socialt lag, og idag de tilsvarende medlemmer af samme sociale lag besidder en gennemsnitsindkomst, som udtrykt i nuværende pengeenheder viser sig at være det mangedobbelte, saa maa man forbinde den samme værdianskuelse med den tidligere pengeenhed, som man idag forbinder med ligesaa mange pengeenheder i nugældende mønt, som kvotienten mellem den nuværende og daværende løncifre andrager. Fik et schweizisk postbud i begyndelsen af det 19. aarhundrede en aarsløn af 480 Schwfrs., i 1912 2700

og i 1923 5229 Frcs. nuværende værdi, saa kan vi — uden at tage hensyn til de stedfundne forskydninger i levemaaden — sige, at postbudet med 480 gamle Frcs. i gamle dage forbandt samme værdianskuelse som han i 1912 og 1923 vilde have forbundet med henholdsvis 5.63 og 10.89 nuværende Frcs. Forfatteren paapeger dog, at denne fremgangsmaade kun kan anvendes for tidsrum med større mellemrum, idet lønningerne ikke altid tilpasser sig hurtigt efter prisniveauets forskydninger. Den samme metode anvendes for de enkelte varers vedkommende, og herigennem opnaar man at undgaa brydsomme numismatiske omregninger. Det er klart, at metoden ikke er ufejlbar, men den giver dog sikkert en paa-lidelig retningslinie. Dr. Notz anvender den i sin bog for Basels vedkommende i aarene 1800—1833 og 1892—1923. Hvad de nederste sociale lag angaar, beregner han forskydningerne i næringsmiddelpriserne, for det mellemste sociale lag tager han lønstatistiken for postbude, og hvad angaar det øverste sociale lag, behandler han de faktorer, der antages at have haft en væsentlig indflydelse paa forandringerne i pengenes købekraft, saasom befolkningstilstanden, toldforhold, pengeomløb m. v.

Da forandringer i pengeværdien finder sit endelige udtryk i detailpriserne, ser Forf. sig nødsaget til at opstille detaljerede tabeller over disse. Han maa dog paa grund af manglende oplysninger i den tidlige periode anvende den repræsentative metode. Det statistiske afsnit efterfølges af et historisk, indeholdende en rigdom af iagttagelser, der dog væsentlig er af lokal interesse.

Et kapitel behandler det interessante spørgsmaal om toldens indflydelse paa levnedsmidlernes prisdannelse. Her naar Forf. for første periodes vedkommende til det resultat, at tolden ikke spillede nogen rolle, med undtagelse af kontinental-spærringens tariffer paa kolonialvarer. For sidste periodes vedkommende finder han, at de schweiziske levnedsmiddelindsatser udnyttedes i indlandspriserne med mindst 80 % (side 179). Dette svarer til, at de i 1921 forhøjede toldsatser førte til en sandsynlig forhøjelse af prisniveauet paa ca. 3.2 %.

Resultatet af sine undersøgelser angaaende prisniveauet sammenfatter forfatteren derhen, at de generelle (säkulære) forandringer i pengenes købekraft i Basel i de paagældende perioder er at betragte som overvejende inflations- henholdsvis deflationsfænomener. Undersøgelserne over lønningerne

udviser, at de bedre lønnede arbejders levestandard er steget, mens de lavest lønnedes levestandard ikke viser nogen tilsvarende stigning.

Bogen, der udmærker sig ved sin omhyggelige grundighed, er dog meget specielt anlagt, og kan næppe paaregne opmærksomhed udover særlig pristeoretisk interesserede kredse.

Vögg R. Lunn.

INTERNATIONAL BOGLISTE.

Udenlandske økonomiske Skrifter, indgaaede i Juni—Novbr. 1927.

Det kgl. Bibliotek.

Cassel, G.: Theoretische Sozialökonomie. 4. Aufl. Leipzig 1927.

Webb, Sidney and Beatrice: English local government. [VII], I: The old poor law. London 1927.

Lindgren, J.: Det socialdemokratiska arbetarpartiets uppkomst i Sverige 1881—1889. Stockh. 1927.

Reed, H. L.: Principles of corporation finance. Bost. 1925.

Dubarbier, G.: La Chine contemporaine politique et économique. Paris 1926.

Sommer, A.: Friedrich Lists System der politischen Ökonomie. Jena 1927.

Taussig, F. W.: Principles of economics, 1—2. N. Y. 1925.

Hirsch, M.: Democracy versus socialism. 2. ed. Lond. 1924.

Abbott, F. F. and A. C. Johnson: Municipal administration in the Roman Empire. Princeton 1926.

Shaw, A.: Municipal government in Great Britain. 1895.

Smart, W.: The distribution of income. 1899.

Kauffmann, W.: Welt-Zuckerindustrie und internationales und koloniales Recht. 1904.

League of Nations: Report on the standard of living of workers in various countries. 1926.

— Agricultural problems in their international aspect. 1926.

Histoire économique et social de la Guerre Mondiale. Série belge.

Mahaim, F.: Le secours de chômage en Belgique pendant l'occupation allemande.

Hill, Norman: War and insurance. 1927.

Douglas, D. C.: The social structure of medieval East Anglica. Oxf. 1927.